

## **ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗАСОБАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

В Україні налічується близько 2,6 млн. осіб із інвалідністю, майже 80% із них – працездатного віку. Чисельність працюючих людей з особливими потребами станом на 1 січня 2017 р. становила 666,8 тис. осіб, у тому числі 533,4 тис. працездатного віку, тоді як кількість працевлаштованих на початок 2016 року становила 652,9 тис. осіб, що є меншим показником у порівнянні із 2015 роком – 742 591 працюючих. Таким чином, формально працевлаштованими є приблизно третина людей з обмеженими можливостями, реально ж працюють не більше 13%. У той же час стандарти Міжнародної організації праці вимагають, щоб була працевлаштована хоча б половина від загальної чисельності осіб із інвалідністю, які проживають в країні [3].

Метою професійної реабілітації є відновлення (реалізація) працездатності людини з інвалідністю в межах доступних для неї професій через поєднання заходів комплексного впливу (медичних, психофізіологічних, психологічних, педагогічних, соціальних), спрямованих на оздоровлення індивіда, формування професійно значущих функцій, адекватних можливостям профпідбору, профнавчання або перекваліфікації [2].

Забезпечити ефективність професійної реабілітації можливо лише при дотриманні ряду принципів: принципу комплексності; принципу системності; принципу індивідуального підходу; принципу безперервності реабілітаційного процесу; принципу наступності в проведенні реабілітаційних заходів між різними інституціями, фахівцями; принципу своєчасності призначення і проведення реабілітаційних заходів; принципу активності реабілітанта в реабілітаційному процесі, а також активної його підтримки з боку близького оточення; принципу систематичного контролю за ходом виконання програми реабілітації й її ефективністю, при необхідності – корекція програми і її індивідуалізації; принципу цілісності.

Основними напрямами професійної реабілітації є:

- забезпечення людей з інвалідністю, у тому числі дітей-інвалідів, всіма необхідними видами й обсягом реабілітаційних послуг: медичних, медико-професійних, профорієнтаційних, професійних, соціальних;
- забезпечення необхідними технічними реабілітаційними засобами для здійснення побутової активності, навчання (в тому числі професійного), трудової діяльності;

- створення сприятливих умов для всебічного розвитку, виховання, навчання дітей-інвалідів, що сприятиме формуванню їх профпридатності й оптимальної соціальної адаптації та інтеграції в соціум;
- організація професійного навчання (перенавчання) людей з інвалідністю через систему багаторівневої професійної освіти, що сприяє освоєнню затребуваних на ринку праці професій, підвищенню кваліфікації, збереженню стійкої конкурентоспроможності протягом усього професійного життя;
- формування та/або відновлення профпридатності інвалідів через вдосконалення у них професійно значущих функцій і професійно важливих якостей, професійних і соціальних навичок, необхідних для успішного оволодіння професією, адаптації в ній і ефективної трудової діяльності;
- розвиток професійних інтересів і схильностей у дітей-інвалідів відповідно до їх можливостей, створення стійких соціальних і професійних установок, мотивації на працю і професійний розвиток;
- вдосконалення та розвиток бази для професійного навчання (перенавчання), розширення переліку доступних професій для професійного навчання;
- якісне проведення оцінки профпридатності відповідно до науково обґрунтованих критеріїв вимірювання, що дозволяють визначити спектр доступних і бажаних професій для навчання людей з інвалідністю з урахуванням всього комплексу показників (стану здоров'я, рівня розвитку професійно значимих функцій, психологічних особливостей тощо);
- надання людям з інвалідністю всього комплексу профорієнтаційних послуг;
- організація реабілітаційного супроводу процесу професійного навчання, професійної адаптації та професійного становлення індивіда;
- створення безбар'єрного середовища для безперешкодного доступу людей з інвалідністю до об'єктів соціальної інфраструктури, освітніх установ, об'єктів культури;
- забезпечення інформаційного супроводу всіх аспектів і напрямків професійної реабілітації [1].

Означене коло проблем, що стоять перед професійною реабілітацією, вимагає свого вирішення в межах різних соціальних інституцій, які для досягнення вагомих результатів повинні працювати в тісній взаємодії, оскільки у реалізації завдань професійної реабілітації беруть участь більше двадцяти різних фахівців, що використовують різні реабілітаційні технології, спрямовані на відновлення здібностей індивіда до побутової, суспільної, професійної діяльності, адекватної його реабілітаційному потенціалу, з метою відновлення порушених соціальних і професійних зв'язків.

### *Література*

1. Васильева Л.П. Профессиональная реабилитация: профориентация и отбор на профессиональное обучение лиц с

ограниченными возможностями / Л. П. Васильева, К. Э. Зборовский. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2012. – 124 с.

2. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2–3. – 36 с.

3. Ткалич О. Працевлаштування людей із інвалідністю в Україні: формальність і реалії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/ru/pratsevlashtu-vannya-lyudej-iz-invalidnistyu-v-ukrayini-formalnist-i-realiyi/>– Заголовок з екрану.

УДК331.55

**Нестеренко О.М.,**

канд. екон. наук, доц.,  
доцент кафедри економічної теорії  
та економічних методів управління,

**Шнак І. А.,**

студент магістерського рівня,  
ХНУ імені В.Н. Каразіна

## **МОБІЛЬНІСТЬ РОБОЧОЇ СИЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ**

Термін «мобільність» стосовно робочої сили вживається в науковій літературі доволі широко, нерідко означаючи різні явища та процеси, пов'язані зі зміною стану особи, викликаного її кар'єрним зростанням, соціальним ліфтингом чи зміною постійного місця проживання.

Мобільністю, рухливістю робочої сили вважають здатність працівників переходити з одного робочого місця на інше. Робітники можуть змінювати фірми, професії, місце проживання та країну проживання [6].

У контексті глобалізації економіки, перехід до ринкових відносин і нових методів виробництва в аграрних та командних економіках руйнує звичайні соціальні та економічні зв'язки, призводить до масштабного витіснення людей зі звичайного способу життя. Це створює мобільні групи населення, які шукають нові шляхи досягнення економічного добробуту.

Одним з таких шляхів є працевлаштування на розширених національних і міжнародних ринках праці. Дані процеси відбуваються у формі міграцій із села у місто, або із країн, що розвиваються, у розвинуті країни. Міжнародна різниця в зарплаті не є єдиним чи найважливішим фактором, що створює міграційні мотивації. Домогосподарства, що намагаються відповідати структурним змінам, використовують трудову міграцію як засіб подолання труднощів ринкової економіки. Домогосподарства намагаються захистити себе від ризиків, неповної зайнятості і безробіття шляхом трудової міграції одного або декількох своїх членів. Так, коли з країни від'їжджають найбільш кваліфіковані та освічені